

Prof. zw. dr hab. inż. Celina M. Olszak
Katedra Informatyki Ekonomicznej
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Katowice, 18-03-2017

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Marciniak

**pt. „Wiedza sieciowa w zarządzaniu miastem”, napisanej pod kierunkiem
naukowym dr hab. Mieczysława Owoca, prof. UE we Wrocławiu**

Wstęp

Podstawą napisana recenzji jest pismo Pani Dziekan Wydziału Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu prof. dr hab. Ewy Stańczyk-Hugiet z dnia 19.01. 2017 roku stwierdzające, iż uchwałą Rady Wydziału Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu zostałam powołana na recenzenta w/w rozprawy.

Ogólna charakterystyka rozprawy

Przedłożona rozprawa składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, podsumowania, wykazu bibliografii, spisu rysunków, tabel oraz załączników. Zasadnicza część praca liczy 244 strony. Opracowanie wzbogacone jest 42 rysunkami oraz 35 tabelami. Dobór literatury, zarówno polskiej, jak i zagranicznej jest zadawalający, a wykorzystanie zasobów internetowych jest uzasadnione. Spis bibliograficzny zawiera 128 pozycji literaturowych, 70 internetowych oraz 8 pozycji wskazanych jako materiały inne. Jest to ilość wystarczająca do przeprowadzenia badań na temat wiedzy sieciowej w zarządzaniu miastem. Można stwierdzić, iż praca jest poprawnie udokumentowana.

Ocena wyboru tematu rozprawy

Problematyka zarządzania miastem jest interesującym i aktualnym problemem badawczym. W ostatnich latach, istotne przeobrażenia w sektorze administracji publicznej, spowodowały, że władze miast i regionów coraz częściej poszukują efektywnych instrumentów i narzędzi do współzrządzenia nimi. Niewątpliwie, duże możliwości w tym zakresie oferuje koncepcja systemów zarządzania wiedzą i organizacji sieciowej, a także narzędzia informatyczne. Generalnie, trzeba stwierdzić, że mało jest badań z zakresu zarządzania miastem, prowadzonych z perspektywy nowych koncepcji zarządzania, tj. zarządzania wiedzą oraz trójkątów miejskich. Uważam zatem, że wszelkie prace, w których poszukuje się odpowiedzi

m.in. na takie pytania, jak efektywnie zarządzać współczesnymi miastami, co warunkuje ich rozwój, jak osiągać efekt synergii poprzez trójką gospodarcze, należy uznać za cenne i wartościowe. Trzeba podkreślić, że dotychczasowe badania z zakresu zarządzania wiedzą, czy wiedzą sieciową koncentrowały się w głównej mierze na sektorze biznesu, pozostawiając sferę miast, regionów, poza głównym nurtem poznania.

Recenzowana praca dotyczy podstaw teoretycznych oraz badań empirycznych w zakresie wymiany wiedzy sieciowej w miejskich trójkątach gospodarczych z wykorzystaniem ICT. Poszerza ona spektrum badań na temat zintegrowanych platform wiedzy do wspomaganie kooperacji międzysektorowej w mieście. Tematyka podjęta w rozprawie jest ważna i aktualna, zarówno z poznawczego, jak i praktycznego punktu widzenia. Od strony poznawczej, jest ona próbą zebrania i usystematyzowania wiedzy na temat roli wiedzy w zarządzaniu miastem oraz prezentacji wizji nowoczesnego „*smart city*”, a także próba opracowania koncepcji miejskiej platformy wiedzy sieciowej. Aspekt praktyczny przejawia się w identyfikacji możliwości wykorzystania platform wiedzy sieciowej w zarządzaniu miastami. Uzyskane wyniki badań można potraktować jako zbiór rekomendacji dla miast, które zamierzają prowadzić efektywną kooperację w ramach triady miejskiej. Warto dodać, że Doktorantka podjęła się słabo zbadanego, jak do tej pory zagadnienia, wspomaganie wiedzy trójkątów miejskich z wykorzystaniem ICT. Reasumując, uważam, że wybór tematu pracy, z teoretycznego oraz praktycznego punktu widzenia, jest w pełni uzasadniony i należy ocenić go pozytywnie.

Ocena wyboru celów badawczych, sformułowanych tez badawczych i zastosowanych metod badawczych

W recenzowanej rozprawie doktorskiej, Autorka za cel główny przyjęła „*Opracowanie koncepcji zintegrowanej platformy wiedzy jako narzędzia wspomagającego kooperację międzysektorową w mieście*”. Tak określone celowi podporządkowano wiązkę celów szczegółowych o charakterze poznawczym, metodologicznym oraz utylitarnym. Wśród celów poznawczych wyróżniono sześć celów szczegółowych, tj.: „(1) *rozpoznanie oraz charakterystyka zjawiska współpracy międzysektorowej w mieście*, (2) *przedstawienie istoty wiedzy w organizacjach i zarządzaniu nią*, (3) *zapoznanie się z zagadnieniami koncepcji smart city*, (4) *określenie i przedstawienie koncepcji i technik zarządzania współczesnym miastem*, (5) *zaznajomienie z narzędziami informatycznymi obecnie wykorzystywanymi do wspierania współpracy międzysektorowej oraz* (6) *analiza nowoczesnych źródeł wiedzy dla organizacji wspomaganych technologiami ICT*”.

Z kolei wśród celów metodologicznych znalazły się: „(1) *zaprojektowanie koncepcji modelu miejskiej platformy wiedzy sieciowej dla triady gospodarczej*, (2) *wykazanie reorientacji z tradycyjnego (politycznego i administracyjnego) sterowania rozwojem miasta na nowoczesną koncepcję i metody zarządzania oraz* (3) *poszerzenie modelowania przestrzeni administracyjnej, naukowej i biznesowej wspomaganym zarządzaniem wiedzą siecią opartą na technologiach ICT*”.

Natomiast do celu utylitarnego zaliczono „*wskazanie potencjalnych efektów organizacyjno-zarządczych wynikających z implementacji w mieście wiedzy sieciowej wspomaganej technologiami ICT*”.

Odnosząc się do tak sformułowanych celów badawczych, uważam, że w dużej mierze zostały one sformułowane zbyt szeroko. Trudno sobie wyobrazić, że na łamach pracy doktorskiej, Doktorantka zdoła je wszystkie w pełni zrealizować. Wśród wyróżnionych celów poznawczych, prawie każdy z nich stanowi bardzo obszerny temat i równoległe zgłębienie oraz powiązanie tych wszystkich celów poznawczych w jedną całość, to ogromne oraz niełatwe wyzwanie dla badacza. Pomijam już kwestie, użytych sformułowań, np. „*zapoznanie się z zagadnieniami koncepcji smart city*”, „*zaznajomienie się z narzędziami informatycznymi...*” Takie sformułowania („*zapoznanie się*”, „*zaznajomienie się*”), nie są ambitne naukowo i można podejrzewać, że zapowiadają dosyć powierzchowne podejście do badania problemu. Niezależnie jednak od tej dygresji, już na wstępie, można przypuszczać, że istnieje duże prawdopodobieństwo, że tych wszystkich celów nie uda się Doktorantce w pełni zrealizować, ale jakby tylko część z nich została zrealizowana, to będzie już to zasługiwało na uznanie. Cele metodologiczne są już bardziej realne do wypełnienia, aczkolwiek drugi cel metodologiczny „*wykazanie reorientacji z tradycyjnego (politycznego i administracyjnego) sterowania rozwojem miasta na nowoczesne koncepcje i metody zarządzania*”, w moim odczuciu, nie ma charakteru metodologicznego. Posiada on bardziej zabarwienie teoretyczne, a ponadto, jest bardzo szeroko i zbyt ogólnie ujęty; wychodzi zdecydowanie poza ramy celu głównego pracy. Z kolei cel praktyczny jest poprawnie sformułowany i zapowiada osiągnięcie interesujących wyników badań.

Z celami badawczymi wiąże się hipoteza główna, która brzmi „*wiedza sieciowa kształtowana w procesie kooperacji międzysektorowej ma kluczowe znaczenie dla doskonalenia zarządzania miastem*”. Została ona powiązana z trzema hipotezami szczegółowymi. Oceniając sposób sformułowania hipotez, nasuwa się jedna uwaga, dotycząca hipotezy szczegółowej, mówiącej, że „*w zarządzaniu miastem zachodzi potrzeba stosowania w coraz większym stopniu nowoczesnych koncepcji i metod zarządzania*”. Tak sformułowana hipoteza, wydaje się być oczywista. Ponadto, jest bardzo ogólna, zatem trudno ją też uznać za hipotezę szczegółową kontekście hipotezy głównej.

O jakości wyników badań i wartości płynących z nich wniosków decyduje metodyka zastosowana w badaniu. W recenzowanej rozprawie, Autorka zapowiada wykorzystanie różnych metod badawczych, takich, jak: studia literaturowe, obserwacja nieuczestnicząca, eksperyment (symulacja) oraz studium przypadku. Niestety, bardzo mgliście i na dużym poziomie ogólności została opisana sama metodyka badawcza. Można, w pewnym sensie, doszukać się jakiś jej elementów, analizując realizację poszczególnych rozdziałów pracy. Takie jednak podejście, jak można się domyślać, utrudnia w znacznym stopniu śledzenie wywodu i ocenę postawionych zamierzeń badawczych. Autorka nie wypowiada się także na temat ograniczeń opracowanego przez siebie narzędzia badawczego.

Podstawowym mankamentem niniejszej pracy jest zbyt szerokie ujęcie celów i hipotez badawczych oraz brak jasno sformułowanej metodyki badawczej. Podsumowując ten punkt recenzji, można jednak przyjąć, że cele i hipotezy badawcze zostały sformułowane na zadawalającym poziomie.

Ocena struktury pracy i jej ocena merytoryczna

Doktorantka przedstawiła analizowane zagadnienie w postaci pięciu rozdziałów, powiązanych ze sobą w logiczną całość. Recenzowana praca opatrzona jest wstępem, prezentującym tło badań oraz zawiera podsumowanie, w którym przedstawiono w ogólny sposób rezultaty prowadzonych prac.

Celem rozdziału pierwszego jest dokonanie przeglądu wiedzy na temat zarządzania miastem w świetle nowych koncepcji zarządzania. Autorka przedstawiła różne definicje miasta oraz koncepcję miasta w ujęciu organizacyjnym. W rozdziale tym nawiązano do modeli nowego zarządzania publicznego jako drogowskazu dla rozwoju miast. Scharakteryzowano ideę *smart city* jako zbiór dobrych praktyk zarządzania miastem. W dalszej kolejności, Doktorantka przechodzi do kluczowych problemów współczesnych miast. Tutaj, jak i w punktach wcześniejszych tego rozdziału, wywołuje całą gamę różnych problemów i wątków. Nie zaskakuje mnie zatem fakt, że wiele z nich, siłą rzeczy, jest (lub będzie) potraktowanych ogólnikowo i zdawkowo, np. informatyzacja jednostek administracji publicznej. Zaprezentowany tok rozumowania w niniejszym rozdziale jest ogólnikowy i momentami mało spójny, przeplata się dorobek teorii z postulatami Doktorantki, które nie do końca poparte są wynikami badań innych autorów. Można tego było się spodziewać, patrząc na rozległość tematu pierwszego rozdziału. Tylko wytrawny, z dużym doświadczeniem badacz potrafi połączyć koncepcje zarządzania, zarządzania publicznego, ideę *smart city*, innowacyjności oraz informatyzacji z problemami współczesnych miast.

Rozdział drugi poświęcony jest problematyce zarządzania wiedzą miejską. Doktorantka, po przedstawieniu podstawowych założeń, dotyczących wiedzy i jej podziału (z perspektywy przedsiębiorstwa), przechodzi do charakterystyki wiedzy miejskiej (rodzajów, potencjalnych źródeł jej pozyskiwania itp.). Tylko nie wiadomo, na jakiej podstawie, np. w oparciu o jakie badania, proponuje i opisuje różne rodzaje wiedzy miejskiej. To samo dotyczy kolejnych punktów rozdziału. Przykładowo, po podaniu pewnych cech wiedzy, Doktorantka pisze: „...tym samym zaprezentowanej koncepcji wiedzy miejskiej można przypisać cechy” i tutaj wymienia cechy wiedzy, jako takiej, i przypisuje je do wiedzy miejskiej. W podobnym tonie napisany jest punkt „*Charakterystyka procesów zarządzania wiedzą miejską*”. Stwierdzenia Doktorantki o zintegrowanych systemach informatycznych zarządzania (str. 92) też wydają się być pobieżne i słabo związane z sednem wyводу. Takich przykładów można byłoby podawać znacznie więcej. Klasyczna metodyka badawcza nakazuje, aby najpierw zaprezentować dorobek nauki z danego obszaru, następnie zaprojektować narzędzie badawcze, przeprowadzić badania własne w oparciu o takie narzędzie i dopiero wtedy, na bazie uzyskanych wyników badań, próbować ten dorobek nauki poszerzać i modyfikować. Odnosi się wrażenie, czytając pracę, że takiego dorobku nauki w zakresie zarządzania miastem, po prostu nie ma. Sporo stwierdzeń Doktorantki, nie jest popartych badaniami innych autorów. Bez większej refleksji i podparcia się źródłami literaturowym, następuje przenoszenie pewnych rozwiązań z dorobku nauk o zarządzaniu na zarządzanie miastem. Jest to być może, kwestia stylu pisania i bardzo specyficznej narracji Doktorantki, która dominuje w całej pracy. W dysertacja nie ma typowego podziału na przegląd literatury przedmiotu (tj. prezentacja aktualnego dorobku nauki), identyfikację luki poznawczej i próbę jej zapelnienia przez własne badania. W pracy mamy raczej do czynienia z przeplataniem się tych kwestii, co

powoduje, że nie do końca wiadomo, co jest dorobkiem nauki, a wkładem własnym Doktorantki.

W rozdziale trzecim scharakteryzowano ideę kooperacji w przestrzeni miejskich trójkątów gospodarczych. Ten rozdział, w moim odczuciu, jest bardziej uporządkowany, w stosunku do dwóch rozdziałów wcześniejszych, aczkolwiek pojawiają się w nim stwierdzenia i propozycje, nie udokumentowane żadnymi badaniami, np. „*Tabela 3.5 przedstawia macierz zapotrzebowania danej kategorii wiedzy miejskiej na poszczególne aspekty wiedzy sieciowej*”. Nie wiadomo, na podstawie jakich badań Doktorantka dokonała takiego dopasowania?. Na koniec, Doktorantka zapowiada analizę przypadków decyzyjnych miejskich trójkątów gospodarczych. Tak de facto, opisano ogólną ideę centrum kompetencji, jakie utworzono na Politechnice Gdańskiej. Po tym krótkim i ogólnym opisie tego centrum, nie wiadomo skąd i na podstawie czego, Doktorantka stwierdza, „*Tym samym poprzez realizację zadań wyznaczonych dla poszczególnych partnerów w ramach proponowanej przez autorkę współpracy (tabela 3.6), trójkąt gospodarczy mógłby przynieść dla Gdańska konkretne korzyści*”. W tej sytuacji, pojawiają się pytanie, jakie badania prowadziła Doktorantka, na czym polegała ich istota, co badała i kiedy?. Na koniec, w tym punkcie pracy, przedstawiono tabele, ilustrujące korzyści z funkcjonowania podmiotów powiązanych kooperacyjnie, udział kategorii finansowania centrów transferu technologii w Polsce oraz bariery związane z nawiązywaniem współpracy.

W rozdziale czwartym Doktorantka proponuje koncepcję miejskiej platformy wiedzy sieciowej. Rozdział ten powinien być zwieńczeniem rozważań prowadzonych w rozdziałach poprzednich. I tak, w dużej mierze jest. Aczkolwiek, niedookreślona metodyka badawcza, słabo zdefiniowany obiekt/przedmiot badań generują ciąg pytań, np. co było podstawą do zaproponowania takiej, a nie innej funkcjonalność platformy wiedzy sieciowej, jej komponentów oraz jej kluczowych kompetencji (a na marginesie pytając, czy platforma może mieć „kompetencje”?). Jeśli taka propozycja platformy wiedzy sieciowej powstała na podstawie badań literaturowych, to należało w trzech poprzednich rozdziałach, tak badania ukierunkować, aby z nich wyszło (albo nie wyszło) zapotrzebowanie na proponowane elementy platformy wiedzy sieciowej. Jeśli jednak, były to własne badania empiryczne, co może sugerować stwierdzenie: „*Na potrzeby pracy autorka pominie fazy związane z wywiadami wstępnymi, szacowaniem czasu, zasobów oraz kosztów projektu. Następnie, w ramach tzw. wywiadów pogłębionych, postara się uzyskać tzw. reguły biznesowe, wymagania funkcjonalne oraz pozafunkcjonalne....*”, to należało opisać, jak te badania były prowadzone, kiedy, na jakiej próbie oraz jakie pytania zadawano respondentom. Bez wyjaśnienia tych kwestii, rzetelność badan budzi zastrzeżenia.

Rozdział piąty dotyczy scenariuszy implementacyjnych modelu wiedzy sieciowej wspomagającej kooperację triady miejskiej. Wydawałoby się, że tutaj Doktorantka zilustruje, jak jej koncepcja platformy wiedzy (zaproponowana w rozdziale czwartym) jest lub może być wykorzystywana na przykładzie takich miast, jak: Wrocław, Gdańsk i Rzeszów. Pierwszy punkt tego rozdziału, został jednak poświęcony idei e-administracji, przepływowi informacji publicznej, e-zdrowiu, e-deklaracji, rozwiązaniom smart city itp. Trudno, ustalić, co kierowało Doktorantką, na umieszczenie takich bardzo podstawowych informacji, praktycznie na końcu pracy. Również punkt drugi, dotyczący przesłanek oraz analizy możliwości wykorzystania nowoczesnych koncepcji zarządzania w doskonaleniu funkcjonowania urzędów gmin Polsce, wydaje się być nie w tym miejscu, co powinien.

Doktorantka mogła ten materiał wykorzystać, przy opracowywaniu koncepcji platformy wiedzy. Inną kwestią jest, że nie ma tam odniesień do urzędów gmin w Polsce, tak jak to zapowiada tytuł podrozdziału. Są to raczej ogólne stwierdzenia i postulaty Doktorantki. W ostatnim punkcie, Doktorantka usiłuje skonfrontować strategię funkcjonowania trzech miast, Wrocław, Gdańsk oraz Rzeszów, w kontekście założeń zaproponowanej platformy wiedzy sieciowej. Ta konfrontacja nie została przeprowadzona w czytelny i jasny sposób (np. według funkcjonalności, komponentów platformy wiedzy sieciowej).

Reasumując, uważam, że rozległość podjętej tematyki spowodowała, że w ocenianej dysertacji, wiele kwestii zostało potraktowanych powierzchownie i ogólnikowo. Dużą słabością pracy jest metodyka badawcza, która jest niejasna, czy wręcz zagadkowa. To generuje wiele pytań i wątpliwości, które sformułowałam wcześniej w recenzji. Biorąc jednak pod uwagę rozległość i złożoność podjętego tematu, a także jego aktualność, można uznać, że Doktorantka na dostatecznym poziomie zrealizowała postawione cele badawcze.

Ocena strony formalnej i redakcyjnej pracy

W pracy występuje sporo uchybień. Powtarzające się błędy (nie ma chyba strony w pracy), to błędy interpunkcyjne, czyli np. rozpoczynanie nowego zdania od małej litery, powoływanie się na rysunki i tabele, których w tekście nie ma (np. rys. 21, - str. 124, tabela 15 – str. 125, rys. 6 – str. 176), pisanie nazw miast małą literą (str. 55).

Wniosek końcowy

Reasumując uważam, że można przyjąć, że pomimo wcześniej uczynionych uwag, praca mgr Katarzyny Marciniak pt. „*Wiedza sieciowa w zarządzaniu miastem*” napisana pod kierunkiem naukowym dr hab. Mieczysława Owoca, prof. UE we Wrocławiu, **spełnia wymogi stawiane dysertacjom doktorskim przez Ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym. Oczekiwałabym jednak na obronie pewnych uzupełnień i wyjaśnień, dotyczących głównie metodyki badawczej, sposobu i zakresu przeprowadzenia własnych badań empirycznych oraz syntetycznego zestawienia dorobku nauki na temat zarządzania wiedzą sieciową miast w kontekście własnych badań Doktorantki.** Wnioskuje zatem o dopuszczenie mgr Katarzyny Marciniak do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Elżbieta Okuc